АНАЛІЗ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ ВЕТЕРИНАРНИХ ІМУНОБІОЛОГІЧНИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ДРІБНИХ ТВАРИН

О. К. ГАЛЬЧИНСЬКА, кандидат ветеринарних наук, доцент кафедри фармакології та токсикології,

<https://orcid.org/0000-0002-6840-5659>

Н. Г. СОРОКІНА, кандидат ветеринарних наук, доцент кафедри епізоотології та організації ветеринарної справи,

<https://orcid.org/0000-0002-5368-1319>

Національний університет біоресурсів і природокористування України
E-mail: gok228@gmail.com; nsorokina26@gmail.com

Анотація. В статті викладено результати аналізу вітчизняного фармацевтичного ринку ветеринарних імунобіологічних засобів для дрібних тварин.

На сьогоднішній день попит на певні групи імунобіологічних засобів досить стабільний, але з кожним роком з'являються нові інфекційні захворювання або мутують штами вже відомих вірусів та мікроорганізмів, що змушує виробників постійно проводити дослідження, розробляти нові засоби та удосконалювати ті, що вже зайняли свою нішу на ринку ветеринарних імунобіологічних засобів.

Метароботи полягала у вивченні структури вітчизняного фармацевтичного ринку, зокрема, ветеринарних імунобіологічних засобів для дрібних тварин. Наші дослідження були зосереджені на таких завданнях, як вивчення номенклатури ветеринарних імунобіологічних засобів для дрібних тварин закордонних та вітчизняних виробників.

Проводилось вивчення асортиментної номенклатури згідно офіційного сайту про кількість зареєстрованих на території України ветеринарних засобів (Державного реєстру лікарських засобів). У роботі використали методи опитування, порівняння, аналізу, узагальнення та статистичний метод для обробки отриманих даних.

Наведено результати дослідження ветеринарних імунобіологічних засобів за окремими показниками: фірмами-виробниками, видами тварин, формами випуску та шляхами введення, а засоби імпортного виробництва ще і за країнами-виробниками.

Ключові слова: ветеринарні імунобіологічні засоби, виробники, вакцини, сироватки, діагностикуми

Актуальність

Невід'ємною частиною економіки нашої країни є ветеринарна медицина, що забезпечує здоров'я, відтворення, продуктивність у промисловому тваринництві і обслуговування продуктивних та домашніх тварин населення. Одним з основних завдань державної служби ветеринарної медицини є захист населення, тварин, території держави від занесення збудників особливо небезпечних хвороб тварин з територій інших країн та неблагополучних зон.

Інфекційні хвороби тварин та птиці наносять значних економічних збитків тваринництву держави, соціально-економічних та моральних для кожного окремого власника тварини, несуть у собі загрозу здоров'ю людини та довкіллю. Провідне місце в системі протиепізоотичних заходів займає профілактика та діагностика інфекційних хвороб, які неможливі без якісних ветеринарних імунобіологічних засобів.

На сьогодні в Україні створена чітка структура державної служби ветеринарної медицини, мережа сучасних діагностичних установ, наукових закладів, які складають дієву і ефективну систему виявлення і реагування на чинники біологічної загрози або виявлення збудників особливо небезпечних хвороб. Накопичено великий досвід у створенні нової високоефективної техніки і біотехнології отримання вакцин, діагностикумів, специфічних антигенів вірусного і мікробного походження, гіперімунних сироваток, методів очищення, концентрування та інактивації мікроорганізмів і вірусів, виділення специфічного антигену та методів їх оцінки. Незважаючи

на сучасні досягнення ветеринарної науки, проблема профілактики і лікування захворювань, де головну роль в розвитку патогенезу грають інфекційні агенти, залишається досить актуальною

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблеми державного регулювання економіки та ринкових механізмів розроблені у працях закордонних учених: С. Л. Брю, В. Вжосека, Ф. Котлера, Ж.-Ж. Ламбена, Т. Левітта, К. Р. Макконела, М. Портера, П. Самуельсона та інших. Роботи вітчизняних учених В. Андрійчука, Г. Волинського, Б. Громова, Є. Крикавського, О. Кузьміна, І. Михасюка, С. Мочерного, Й. Петровича, Ж. Поплавської, О. Посилкіної, А. Старостіної, Н. Чухрай присвячені сучасним проблемам світового господарства, питанням державного управління та маркетингових досліджень.

Ринки ветеринарних препаратів (світовий і регіональний) досліджували Х. Аллен, Е. Анне, Дж. Берд, Дж. Блумфілд, Д. Берч, Т. Веслі, Б. Джоунс, Дж. Холбрук та інші. Окремі аспекти стану українського ринку ветеринарних препаратів досліджували І. Бушуєва, П. Вербицький, Т. Грошовий, Ю. Косенко, І. Коцюмбас, М. Лендел, О. Макогонська, П. Музика. Особливості і чинники формування та розвитку ринку ветеринарних препаратів в Україні вивчалися О. Г. Гаврилюк.

Однак, дотепер залишаються мало дослідженими місткість і структура вітчизняного ринку ветеринарних препаратів за сегментами, зокрема за ветеринарними імунологічними засобами, що визначило тему досліджень.

Мета дослідження полягала в аналізі номенклатури ветеринарних імунобіологічних засобів вітчизняного фармацевтичного ринку для дрібних тварин. Дослідження проведені шляхом аналізу зареєстрованих в Україні ветеринарних імунобіологічних засобів, аналітичних оглядів нормативно-правових документів, які регламентують основні засади державного регулювання ветеринарного фармацевтичного ринку та забезпечення якості ветеринарних препаратів, що зареєстровані в Україні.

Матеріали і методи дослідження

Структуру вітчизняного фармацевтичного ринку, зокрема ветеринарних імунобіологічних засобів, вивчали на основі Державного реєстру ветеринарних препаратів, кормів і преміксів.

У визначенні частки імунобіологічних засобів вітчизняного та імпортного виробництва різних форм випуску і відсотку ринку, який займають виробники за країнами-виробниками та фірмами-виробниками, використовували методи опитування, порівняння, аналізу. Метод узагальнення було застосовано під час формулювання висновків; статистичний метод – для обробки отриманих даних.

Результати дослідження та їх обговорення

Наші дослідження були зосереджені на вивченні структури вітчизняного фармацевтичного ринку, зокрема ветеринарних імунобіологічних засобів. На вітчизняному ринку ветеринарних імунобіологічних засобів представлена продукція вітчизняних та іноземних виробників.

Загалом досліджувана група на фармацевтичному ринку України представлена 672 засобами вітчизняного та зарубіжного виробництва, що в сумі становить близько 13,8 % від загальної кількості всіх зареєстрованих в Україні лікарських засобів. Досліджувана нами група ветеринарних імунобіологічних засобів для дрібних домашніх тварин налічує 170 лікарських засобів, що становить 25,3 % від загальної кількості зареєстрованих ВІЗ.

З препаратів даної групи 100 асортиментних позицій представлено українськими фірмами-виробниками та 70 – іноземними, що у відсотковому перерахунку становить відповідно 58,8 % та 41,1 % (рис. 1).

Для більш повного аналізу отриманої статистичної інформації, ми розподілили ветеринарні імунобіологічні засоби імпортного виробництва за країнами-виробниками, фірмами виробниками, видами тварин, формами випуску та шляхами введення препаратів. Це дозволяє уточнити тенденції наповнення вітчизняного ринку не тільки загалом, а і за окремими показниками. Український ринок ветеринарних імунобіологічних засобів представлений широким спектром закордонних виробників.

Рис. 1. Розподіл ветеринарних імунобіологічних засобів за виробниками

Рис. 2. Розподіл вітчизняного ринку ветеринарних імунобіологічних засобів за країнами-виробниками

Згідно рис. 2 серед зареєстрованих в Україні імпортованих засобів перше місце посідають препарати зі США (23 найменування), що складають 31 % від зареєстрованих засобів аналізованої групи, друге – з Російської Федерації – 29 % (21 найменування), третє – з Франції і Нідерландів – по 7 % (по 6 засобів), Чехія та Німеччина – по 6 % (по 5 засобів), інші країни – по 1–3 засоби, що складає близько 3 %.

Встановлено, що в даний час на українському фармацевтичному ринку препарати досліджуваного сегменту представляють фірми-виробники 8 країн.

В асортименті зарубіжного виробництва ветеринарних імунобіологічних засобів переважає продукція ряду фірм. 25 % ринку імпортованих засобів займає Чеська компанія «Біовета», яка представляє на вітчизняному ринку 17 вакцин для собак, котів та кроликів. Не менш відомою в Україні є Нідерландська компанія «Інтервет Інтернешнл», що є виробником популярної вакцини «Nobivac» (9 різновидів) та займає 13 % на ринку, також звертають на себе увагу такі компанії як «Меріал» (9 %) та «Форт Додж енімал хеллс» по 6 засобів (9 %) (рис. 3).

Рис. 3. Розподіл ветеринарних імунобіологічних засобів імпортованого виробництва за фірмами-виробниками

Під час аналізу ринку імунобіологічних засобів імпортованого виробництва, який представлений на рис. 4, встановлено, що серед зареєстрованих засобів за групами переважають вакцини – 54 найменування, що складає 77 % від загальної кількості. Інші групи розподілені між собою більш рівномірно.

Наприклад, антигени, імуномодулятори та ад'юванти мають по 3 найменування (4 %) вітчизняного ринку імпортованих ВІЗ, а сироватки та тест-системи – по 2 найменування (3 %).

Згідно наших досліджень переважна більшість засобів країн-імпортерів призначена для застосування собакам – 35 найменувань (50 %),

Рис. 4. Розподіл ветеринарних імунобіологічних засобів імпортованого виробництва за групами препаратів

Рис. 5. Розподіл ветеринарних імунобіологічних засобів імпортного виробництва за видами тварин

для котів призначені 13 препаратів (17 %), для кролів – 6 найменувань (6 %), інші 16 найменувань універсальні для всіх видів тварин і складають 27 % (рис. 5). Це свідчить про те, що закордонні виробники стежать за тенденціями популярності певних видів дрібних домашніх тварин.

Як видно з *рис. 6.*, закордонні виробники віддають перевагу таким лікарським формам як порошки – 24 препарати (32 %), суспензії – 23 препарати (31 %) та розчини – 21 препарат (30 %). Також мають місце засоби у таблетованих, брекетованих формах та у формі емульсій і паст – 7 % від загальної кількості препаратів.

Серед препаратів зарубіжного виробництва найбільшу долю ринку ветеринарних імунобіологічних засобів

Рис. 7. Розподіл ветеринарних імунобіологічних засобів імпортного виробництва за шляхами введення

за шляхами введення займають ті, що призначені для парентерального введення. Так, для підшкірного введення призначені 38 найменувань (51 %), для внутрішньом'язового введення – 21 препарат (10,7 %) (рис. 7). Частка груп засобів, що не призначені для введення в організм (діагностикуми, тест-системи та поживні середовища) від загальної кількості засобів складає 10 найменувань (9 %).

На наступному етапі нашого дослідження ми провели аналіз номенклатури імунобіологічних засобів вітчизняних виробників (рис. 8).

Вивчення вітчизняних лікарських засобів досліджуваної групи фармацевтичного ринку України показало, що за обсягом репрезентованих лікарських засобів лідером є ВАТ ВНП

Рис. 6. Розподіл ветеринарних імунобіологічних засобів імпортного виробництва за лікарськими формами

Рис. 8. Розподіл ветеринарних імунобіологічних засобів вітчизняного виробництва за фірмами-виробниками

Рис. 9. Розподіл ветеринарних імунобіологічних засобів вітчизняного виробництва за групами препаратів

Рис. 11. Розподіл ветеринарних імунобіологічних засобів вітчизняного виробництва за лікарськими формами

Укрзооветпромпостач, препарати якого формують 11 % асортименту (11 засобів). Доля інших підприємств складає відповідно 89 % (89 препаратів). Найбільша вона у Державної Сумської біологічної фабрики, її частка складає 9 % (9 найменувань), по 8 % (8 препаратів) мають «ПП Ветгруп» і ДП «Ветеринарна медицина».

Під час аналізу ветеринарних імунобіологічних засобів вітчизняних виробників встановлено, що більшість засобів є універсальними і призначені для застосування багатьом видам тварин – 81 найменування (81 %), для котів і собак призначені по 2 засоби (2 %), для кролів – 13 найменувань (13 %), для норок – 2 засоби, що складає 2 % (рис. 10).

Розподіл ринку вітчизняних виробників імунобіологічних засо-

Рис. 10. Розподіл ветеринарних імунобіологічних засобів вітчизняного виробництва за видами тварин

Рис. 12. Розподіл ветеринарних імунобіологічних засобів вітчизняного виробництва за шляхами введення

бів за лікарськими формами має такі тенденції: лідером є розчини – 29 найменувань (29 %), 17 засобів (17 %) належать до суспензій, 16 найменувань і відповідно 16 % складають порошки. Частка таблеток значно нижча і складає 5 найменувань (5 %) (рис. 11).

Як видно з рис. 12, серед засобів вітчизняного виробництва значну частину ринку, а саме 27 найменувань (27 %) займають ті, що призначенні для внутрішньом'язового введення, також з огляду на фізичні та хімічні особливості деяких препаратів, залишаються актуальними препарати для підшкірного 16 (16 %) та перорального – 12 найменувань (12 %) введення.

Також 38 найменувань (38 %) ринку займають імунобіологічні засоби вітчизняного виробництва, що не потребують введення в організм

тварини, такими засобами є діагностичними, тест-системи та поживні середовища.

Висновки і перспективи подальших досліджень

Встановлено, що група ветеринарних імунобіологічних засобів для дрібних домашніх тварин налічує 170 лікарських засобів, що становить 25,3 % від загальної кількості зареєстрованих, з них 100 асортиментних позицій представлено українськими фірмами-виробниками та 70 – іноземними, що у відсотковому перерахунку становить відповідно 58,8 та 41,1 %.

В асортименті зарубіжних виробників ветеринарних імунобіологічних засобів переважає продукція Чеської компанії «Біовета» (25 % ринку), Нідерландська компанія «Інтервет Інтернешнл», що займає 13 % на ринку, компанії «Меріал» (9 %) та «Форт Додж енімал хеллс» (9 %). Серед вітчизняних виробників лідером є ВАТ ВВП «Укрзоветпромпочтач», препарати якого формують 11 % асортименту. Частка Державної Сумської біологічної фабрики складає 9 %, по 8 % мають «ПП Вет-груп» і ДП «Ветеринарна медицина».

У системному аналізі ринку ветеринарних препаратів в Україні є об'єктивна необхідність. Адже незважаючи на важливість, державне регулювання вітчизняного ринку ветеринарних препаратів на сучасному етапі є недостатньо ефективним, що, зокрема, виявляється у відсутності виробництва в Україні багатьох важливих для епізоотичного благо-

получчя біологічних препаратів та субстанцій для виготовлення хіміотерапевтичних препаратів.

References

- Bezuhlyi, P.O., Hrudko, V.O., Leonova, S.H. (2001). Farmatsevtichnyi analiz. [Pharmaceutical analysis]. Kharkiv, Ukraine: NFAU Golden Pages, 240.
- Vasnetsova, O.A. (1999). Marketynh v farmatsii [Pharmacy marketing]. Moscow, 334.
- Gavryliuk, O.G. (2008). Formuvannia ta derzhavne reguliuvannia rynku veterenarnykh preparativ v Ukraini [Formation and state regulation of the market of veterinary medicines in Ukraine]. National University "Lviv Polytechnic". Lviv, 26.
- Holub, Yu.S., Nedosiekov V.V., Albulov O.I. (2013). Osnovy epizootologichnoho menedzhmentu ta marketynhu: upravlinnia imunobiologichnykh zasobamy [Fundamentals of epizootic management and marketing: management of immunobiological means]. Kherison, Ukraine: Hrin D.S., 562.
- Hromovik, B.P., Hasiuk H.D., Levytski O.R. (2008). Menedzhment i marketynh u farmatsii: pidruchnyk [Management and marketing in pharmacy]. Kyiv, Ukraine: Medytsyna, 752.
- Kuzovkin, Ye.M., Kaniuka O.I., Vasyliov S.I. (2002). Dovidnyk suchasnykh likarskykh preparativ u veterynarniy medytsyni [A guide to modern medicines in veterinary medicine]. Kharkiv, Ukraine: Espada, 448.
- Horzheiev, V.M. (2014). Problemy zabezpechennia veterynarnoho blahopoluchchia tvarynnystva [Problems of provision of veterinary welfare of livestock]. Naukovyi visnyk veterynarnoi medytsyny. Issue., 13 (108): 5–9.

Galchinska E.K., Sorokina N.G. (2019). ANALYSIS OF THE DOMESTIC MARKET OF VETERINARY IMMUNOBIOLOGICAL MEANS FOR SMALL ANIMALS.

Ukrainian Journal of Veterinary Sciences, 9(3): 102–109, <https://doi.org/10.31548/ujvs2019.03.009>.

Abstract. *The article presents the results of the analysis of the domestic pharmaceutical market of veterinary immunobiological means for small animals.*

To date, the demand for certain groups of immunobiological agents is fairly stable, but new infectious diseases arise every year or mutate the strains of already known viruses and microorganisms, which forces manufacturers to constantly conduct research, develop new means and improve those who have already occupied their niche. on the market of veterinary immunobiological means.

The purpose of the work was to study the structure of the domestic pharmaceutical market, in particular, veterinary immunobiological means for small animals. Our research was focused on such tasks as studying the nomenclature of veterinary immunobiological means for small animals of foreign and domestic producers.

The study of assortment nomenclature was conducted according to the official site about the number of veterinary means registered in the territory of Ukraine (State Register of Medicinal Products). In this work, methods of survey, comparison, analysis, generalization and statistical method for processing of the received data were used.

The results of the research of veterinary immunobiological means on the basis of individual indicators are given: manufacturers, species of animals, release forms and routes of introduction, and means of import production also by producer countries.

Keywords: *veterinary immunobiological agents, manufacturers, vaccines, serums, diagnostics*